

ВІДТВОРЮВАЛЬНІ ЯКОСТІ СВИНОМАТОК ЗА РІЗНИХ МЕТОДІВ РОЗВЕДЕННЯ

Вовк А.А.

*здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
факультету технології виробництва і
переробки продукції тваринництва*

Науковий керівник –

Шаферівський Б.С., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Відтворювальна здатність свиноматок є важливою, з економічної точки зору, комплексною ознакою, що визначає ефективність виробництва свинини. Висока багатоплідність маток відноситься до біологічних особливостей свиней, яка в сумі із скоростиглістю та невеликим періодом поросності позитивно виділяє вид з поміж інших сільськогосподарських тварин, дозволяючи за рік отримувати від маток по 20–28 і більше поросят [12]. Відтворювальна здатність свиноматок відноситься до полігенно обумовлених ознак, підвищення якої методами селекції ускладнено низьким коефіцієнтом успадковування [8]. Підвищити продуктивності свиней можливо цілеспрямованим підбором і добором, створенням тваринам належних умов утримання, забезпечення їх відповідним рівнем годівлі тощо. Серед найбільш ефективних методів підвищення продуктивності маток слід назвати схрещування поєднаних порід, типів та ліній, а також використання маркер– залежної селекції.

У помісей часто спостерігається явище гетерозису за основними господарськи корисними ознаками, а в результаті складної взаємодії генотипів таким особинам притаманні якісно нові ознаки, що можуть бути цінними для наступного вдосконалення або створення нової породи. Водночас важливо не тільки зберегти та підвищити генетичний потенціал вітчизняних порід, а й використати кращий світовий генофонд. Однак, як зазначають С.Л. Войтенко і Б.С. Шаферівський [7], нині у багатьох господарствах має місце безсистемне використання генотипів, що негативно відображається на формуванні стад.

У господарствах України розводять близько 11 порід свиней, що дає змогу отримувати різноманітні породні поєднання [1]. Нині є всі можливості для використання високопродуктивних материнських і батьківських форм вітчизняної і зарубіжної селекції, які відповідають високим вимогам, що висуваються країнами із високорозвиненим свинарством до генотипу тварин [10]. Удосконалення вітчизняних порід свиней дедалі частіше відбувається із використанням породних поєднань зарубіжної селекції. Завезених тварин використовують як поліпшувачів за чистопородного розведення і для схрещування, що позитивно впливає на продуктивність вітчизняного поголів'я [9]. Для розведення великої білої породи використовують кнурів естонської селекції (55,5 %), англійської (18,5 %), данської та французької (10,7 %) і лише 14,8 % – кнурів вітчизняної селекції [5].

Для поліпшення відгодівельних і відтворювальних якостей свиней, як за чистопородного розведення, так і породно-лінійної гібридизації все частіше використовують кнурів спеціалізованих м'ясних порід зарубіжної селекції – ландрас, дюрок, гемпшир, п'єтрен, що забезпечує високий ефект гетерозису у потомстві [4].

Використання високопродуктивних генотипів зарубіжної селекції забезпечує не лише отримання товарних гібридів, але й покращує продуктивні якості вітчизняних порід, шляхом створення в них спеціалізованих структурних елементів [15].

Використання кнурів породи ландрас англійської селекції сприяло підвищенню багатоплідності вітчизняних свиноматок великої білої породи на 3,7 %, молочності – 5,5 %, маси гнізда поросят при відлученні – на 10,8 %, а також ознак великоплідності та інтенсивність росту молодняку.

Схрещування свиноматок великої білої породи з кнурами породи ландрас англійської селекції сприяло отриманню більшої кількості помісних поросят, із вищою живою масою новонароджених та масою гнізда при відлученні, а схрещування помісних свиноматок за схемою 1/4 велика біла × 1/4 ландрас × 1/2 лінія SS сприяло підвищенню їх багатоплідності.

За результатами схрещування маток великої білої породи французького походження з кнурами великої білої породи німецького походження, а також маток породи ландрас французького походження з кнурами великої білої породи і п'єтрен німецького походження, одержана найбільша кількість поросят при народженні і відлученні [13, 14].

В результаті схрещування свиноматок великої білої породи з кнурами естонської беконної породи одержано поросят більше на 1–32 %, які мали за високої збереженості нижчу собівартість 1 ц приросту живої маси на 0,1–7,9 %, як порівняти із тваринами, отриманими за інших методів розведення [6]. Схрещування свиноматок материнських порід України – великої білої, миргородської, української степової білої із кнурами м'ясних порід сприяло збільшенню багатоплідності на 0,2–0,3 голів, збереженості – на 10 % [2].

Схрещування та породно-лінійна гібридизація чистопородних свиноматок великої білої породи з кнурами полтавської м'ясної і червоно-поясої спеціалізованої лінії сприяли підвищенню великоплідності на 7,47 – 9,34 %, молочності – 5,14 – 7,10 кг, живої маси одного поросяти при відлученні – 2,62 – 6,15 кг, маси гнізда при відлученні – 3,41 – 6,27 кг, збереженості поросят – на 4,40 – 5,10 %. [11]

Розглядаючи схрещування та породно-лінійну гібридизацію як головний фактор підвищення відтворювальних якостей свиней слід зазначити, що їх ефективність зумовлена комбінаційною здатністю (поєднуваністю) вихідних батьківських порід, типів, ліній, яка поділяється на загальну і специфічну [3].

Таким чином, оцінка комбінаційної здатності свиней різних породних поєднань, дає змогу передбачати результати майбутніх схрещувань, впроваджувати у виробництво ефективні варіанти, водночас виключаючи непотрібні затрати часу та коштів на отримання великої кількості гібридів та помісей, які не мають цінності.

Список використаних джерел:

1. Агапова Є.М., Сусол Р.Л., Гнатюк С.А. Від генетики залежить розвиток свинарства. *Свинарство України*. 2011. № 4. С. 12–13.
2. Акімов С. В., Переп'ятко Л.Г., Фесенко О. Г. Шляхи використання вітчизняних м'ясних порід свиней в системах розведення та гібридизації. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини*: зб. наук. праць. Харків, 2008. Вип. 16 (41). С. 221–223.
3. Березовский Н.Д., Гиря В.Н. Оценка комбинационной способности специализированных типов крупной белой породы свиней. *Цитология и генетика*. 1991. Т. 25. № 6. С. 56–60.
4. Березовський М.Д., Гетя А.А., Манько О.А. Поліпшення м'ясних якостей свиней великої білої породи методами внутрішньопородної селекції. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Миколаїв, 2010. Вип. 1. С. 38–44.
5. Березовський М. Д. Велика біла. Time & AgroTechnology (время новых агротехнологий) [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://agrotimeten.com.ua/zhivotnovodstvo/seleckciya>
6. Відтворна здатність і продуктивність свиней різних генотипів і методів розведення / Г.С. Походня, Е.Г. Федорчук, А.А. Файнов [та ін.] // *Ефективне тваринництво*. 2011. № 3. С. 32–36.
7. Войтенко С.Л., Шаферівський Б.С. Сочетаемость свиней специализированных мясных пород зарубежной селекции в условиях Украины. *Современные проблемы и технологические инновации в производстве свинины в странах СНГ: XX межд. науч.–практ. конф., 20–21 июня 2013 г.: сб. трудов*. Чебоксары, 2013. С. 412–419.
8. Генетика и разведение домашних животных / И. Иогансон, Я. Рендель, О. Граверт. М.: Колос, 1970. 351 с.
9. Гришина Л.П. Використання свиней великої білої породи зарубіжної селекції в умовах промислової технології. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини* : зб. наук. праць. Харків, 2008. Вип. 16 (41). С. 142–145.
10. Гришина Л.П. Удосконалення методів оцінки племінної цінності кнурів-плідників у селекційному стаді. *Таврійський науковий вісник*. Херсон, 2012. Вип. 78, ч. 2 (I). С. 56–61.
11. Томін Є.Ф. Відтворні якості свиноматок великої білої породи за різних методів розведення. *Наукові доповіді НАУ*. К., 2007. Вип. 2 (7). [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-Journals/nd/2007-2/07tyfmoc.pdf>
12. Шейко И.П., Федоренкова Л. А. Состояние и пути совершенствования научного обоснования отрасли свиноводства, *Таврійський науковий вісник*. Херсон, 2008. Вип.58. Ч. II. С.10-16.
13. Шаферівський Б.С. Схрещування, як метод підвищення відтворювальної здатності свиноматок. *Зоотехнічна наука: історія, проблеми, перспективи*: матеріали II Міжнародної науково – практичної конференції, м. Кам'янець – Подільський, 14 –16 березня 2012 р, Кам'янець – Подільський: ПДАТУ, 2012. С. 268–270.

14. Шаферівський Б.С. Продуктивність кнурів спеціалізованих м'ясних порід зарубіжного походження /*Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Миколаїв, 2015. Т.2. Вип. 2(84). С. 140–146.

15. Шульга Ю.І., Маслюк А.М. Результати схрещування української степової білої та великої білої (англійської селекції) порід свиней. *Свинарство*. 2009. Вип. 57. С. 25–29.